

ŞEKER PİYASASI İZLEME VE DENETİM YÖNETMELİĞİ

Cumhurbaşkanı Kararının Tarihi : 4/6/2021 Sayısı : 4079
Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi : 5/6/2021 Sayısı : 31502

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı; şeker piyasasında faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerin izleme, inceleme ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, şeker piyasasında faaliyette bulunan her türlü gerçek ve tüzel kişiler ile bunların izleme, inceleme ve denetlenmesine yönelik çalışmaları ve bu çalışmaların sonucunda yapılacak iş ve işlemleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanununun 4 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) A kotası: Yurt içi talebe göre üretilen ve pazarlama yılı içinde iç pazara verilebilen şeker miktarını,
- b) B kotası: A kotasının belli bir oranına tekabül eden ve güvenlik payı için bulundurulmak üzere üretilen şeker miktarını,
- c) Bakan: Tarım ve Orman Bakanını,
- ç) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- d) Başkan: Tarım ve Orman Bakanlığı Şeker Dairesi Başkanını,
- e) Başkanlık: Tarım ve Orman Bakanlığı Şeker Dairesi Başkanlığını,
- f) C şeker: A ve B kotaları dışında üretilen ve yurt içinde pazarlanamayan şeker ile işlenmek üzere ihraç kaydıyla temin edilen ham ve beyaz şeker,
- g) Daire başkanı: Başkan tarafından denetim faaliyetlerini yönetmek üzere görevlendirilen daire başkanını,
- ğ) Ekim alanı: Şirketlerin veya fabrikaların şekerin hammaddesi olan pancarı, üreticilerle sözleşme yapmak suretiyle temin ettiği, sınırları kesin olarak belirlenen coğrafi alanı,

h) İmalatçı: Şekeri girdi olarak kullanmak suretiyle kendi nam ve hesabına veya başka bir gerçek ya da tüzel kişi adına üretim yapan, paketleyen, yarı mamul, mamul ya da ürün olarak piyasaya arz eden gerçek ya da tüzel kişiyi,

i) Kanun: 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanununu,

ii) Münavebe: Şekerin hammaddesi olan bitkiler ile diğer kültür bitkilerinin, aynı alanda, iklim ve toprak özellikleri dikkate alınarak art arda yetiştirildiği ve periyodik olarak tekrarlandığı sistemi,

j) Numune: İlgili mevzuat çerçevesinde değerlendirilmek üzere alınan şeker veya şekerli mamul ile bunların hammaddesi, ara mamulü ve yan ürünleri ile yüksek yoğunluklu tatlandırıcılardan alınan örneği,

k) Ölçüm cihazları: Debimetre, kantar, sayaçlar, ölçüm ve analiz ile ilgili ekipmanları,

l) Şeker: Beyaz şeker (standart, rafine küp ve kristal şeker), yarı beyaz şeker, rafine şeker, ham şeker ve kahverengi şeker olarak sınıflandırılan, pancar veya kamıştan üretilen kristallendirilmiş sakaroz ile nişasta kökenli izoglukoz, likid ya da kurutulmuş halde glukoz şurubu, sakaroz veya invert şeker veya her ikisinin karışımının suda çözünmesinden meydana gelen şeker çözeltisi ve invert şeker şurubu ile inülin şurubunu,

m) Şeker piyasası: Hammaddenin temininden mamul veya yarı mamul olarak şeker ve tatlandırıcıların üretimi, temini, satışı, işlenmesi, depolanması, dağıtımı, bayiliği, kullanımı ve bunlarla ilişkili iş ve işlemlerden oluşan piyasayı,

n) Şirket: Bir veya birden fazla sayıda şeker fabrikasını bünyesinde bulunduran ve işleten tüzel kişiliği,

o) Tedarikçi: Şirketlere ve imalatçılara hammadde, yarı mamul, mamul, yardımcı malzeme sağlayan gerçek ve tüzel kişileri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İzleme Faaliyetleri

Bakanlığa sunulacak bilgi ve belgeler

MADDE 5- (1) Şirketler, Kanun kapsamındaki her şeker cinsi ve hammaddesi için ürün özellikleri, kampanya süresi, üretim, satış ve stok faaliyetlerine ait her türlü bilgiler ile ekim alanları ve sözleşme bilgilerini doğru olarak derlemek, kayıtlarını tutmak, muhafaza etmek ve Kanun ile ilgili mevzuatı çerçevesinde talep edilen usul ve şekilde doğru ve tam olarak Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.

(2) Şirketler, bu Yönetmelik çerçevesinde kendilerinden talep edilen bilgileri Bakanlıkça belirlenen aralık, süre ve biçimde elektronik ortamda veya yazılı olarak Bakanlığa sunar. Bakanlık şirketlere izlenebilir teknolojiler kullanmayı zorunlu hale getirebilir.

(3) Sermayesinin tamamı devlete ait olanlar hariç olmak üzere şirketler, her pazarlama yılına ait hammadde miktarları ile elde edilen son ürün miktarlarının kota esasına göre üretim, satış ve stok gerçekleşme bilgi ve verilerini takip eden ekim ayı sonuna kadar yeminli mali

müşavir raporu ile Bakanlığa ibraz ederler. Raporda yer alması gereken hususlar Bakanlıkça belirlenir.

(4) Nişasta bazlı şekerler ile sakaroz kökenli sıvı şeker üretimi yapan şirketler, fabrikaların üretim ve/veya satış hatlarında Bakanlıkça belirlenen yerlere her türlü gideri şirketlerin kendilerince karşılanmak üzere Bakanlığın onayladığı kütleli debimetreleri tesis eder. Tüm debimetrelerin kesintisiz ve doğru şekilde çalışması, bakımlarının süresi içerisinde yaptırılması ve elde edilen verilerin doğru ve tam olarak Bakanlığa bildirilmesi şirketlerin sorumluluğundadır. Debimetre tesisi ve kullanımı Bakanlık denetimi ve gözetimi altında yapılır.

(5) Debimetreler ile ölçülen miktarlar Bakanlık tarafından talep edilen şekil ve usulde Bakanlığa bildirilir. Debimetrelerin tipi, hassasiyeti ve diğer özellikleri ile tesisi, işletilmesi, debimetre değerlerinin aktarılması, izlenmesi, kullanılması, sonuçlarının değerlendirilmesi ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

(6) Debimetrelerden ölçülen miktarlar ile satışa esas kayıtlar ve stok miktarları arasındaki % 3'ün üzerindeki miktarda gerekçesi açıklanamayan şekerin, A kotası dışı satıldığı kabul edilir ve ilgili şirkete Kanunun 11 inci maddesi çerçevesinde idari para cezası uygulanır.

(7) Şirketler üretim hatlarına ilişkin olarak Bakanlığa sundukları bilgi ve belgelerde Bakanlığın izleme ve denetleme faaliyetlerini etkileyecek nitelikte bir değişiklik yapmadan önce durumu Bakanlığa bildirir. Bakanlığın uygun görüşü olmadan söz konusu değişikliği yapamaz, kurulu ölçüm sistemlerini etkileyecek yeni bir hat tesis edemez.

(8) Şirketler mülkiyetlerinde ya da geçici nitelikte de olsa şeker stoklanması amacıyla kullanılan depo veya tesisi kullanıma başladığı tarihten itibaren üç iş günü içinde Bakanlığa bildirir. Bildirilmeyen depo veya tesisler ile buralarda tespit edilen ürünler hakkında bildirilmeyen veya eksik ya da yanlış bildirilen miktar için Kanunun 11 inci maddesinin altıncı fıkrası çerçevesinde idari para cezası uygulanır.

(9) Bakanlık şirketlere, pazarladıkları ürünlerin imalatçılar ile perakendeciye ulaşana kadar olan süreci izlemeye elverişli bir takip sistemi kurdurabilir. Söz konusu takip sisteminin taşınması gereken asgari nitelikler Bakanlıkça belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetimlere İlişkin Yetki ve Yükümlülükler

Denetimin genel esasları

MADDE 6- (1) Denetim, şeker piyasasında faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerin her türlü faaliyetlerinin, Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümlerine uygunluğunun Bakanlık adına görevlendirilen personel tarafından incelenerek; hata, noksanlık, usulsüzlük ve suiistimallerin tespit edilmesi halinde Kanunda öngörülen gerekli yaptırımların uygulanması amacıyla yapılan çalışmalar bütünüdür.

(2) Şeker piyasasında faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerin Bakanlık adına denetimi, Bakanlıkça görevlendirilen personel tarafından gerçekleştirilir.

(3) Bakanlık, yürüttüğü denetimlerde gerçek veya tüzel kişilerin faaliyet ve uygulamaları ile işlem ve hesaplarına ilişkin bağımsız denetim kuruluşları veya teknik denetim yapan kuruluşlardan uzman görüşü talep edebilir.

Denetlenen gerçek veya tüzel kişilerin yükümlülükleri

MADDE 7- (1) Denetlenen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri şunlardır:

a) Her türlü bilgi, belge ve defterin aslı veya örneklerini Bakanlık denetimine sunmak veya onaylı nüshalarını vermek.

b) İstenildiğinde yazılı ve sözlü bilgi vermek ve düzenlenen tutanakları imzalamak.

c) Görevli personelin çalışmasına elverişli bir mekânı sağlamak.

ç) Hesap, işlem ve mali tabloları ile iç kontrol sistemlerini denetime uygun ve hazır hale getirmek.

d) Her türlü emtianın incelenmesini, numune alınması, ölçülmesi ve sayımını sağlamak, elde edilen bilgi ve verileri, talep edilen sürede ibraz etmek.

(2) Özel mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, denetlenen gerçek ve tüzel kişiler, gizlilik ve sır saklama hükümlerini ileri sürerek bilgi ve belge vermekten imtina edemez.

(3) Bakanlık, izleme ve denetleme faaliyetlerinde yararlanmak üzere her türlü sayısal, sesli ve görüntülü teknolojilerin tesis edilmesini isteyebilir ve bunlardan yararlanabilir.

Denetim personelinin yetkileri

MADDE 8- (1) Bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde denetim yapmakla görevlendirilen personelin yetkileri şunlardır:

a) Denetim kapsamında gerekli görülen her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir, yasal defter ve kayıtları inceleyebilir, bunların aslı veya örneklerini alabilir ve yerinde inceleme yapabilir.

b) Denetimin kapsamı ile ilgili yazılı veya sözlü bilgi isteyebilir ve gerekli tutanakları düzenleyebilir.

c) Denetim kapsamındaki her türlü emtiayı inceleyebilir ve bu emtiadan numune alabilir, sayım ve ölçüm yapabilir, analiz yaptırabilir.

Denetim personelinin yükümlülükleri

MADDE 9- (1) Denetim yapmakla görevlendirilen personel aşağıda yer alan yükümlülükler çerçevesinde görevini ifa eder:

a) Göreve başlamadan önce kurumsal kimlik belgesi ile denetlenen gerçek kişiye veya tüzel kişilik yetkilisine kendisini tanıtmak zorundadır.

b) İlgili gerçek kişi veya tüzel kişilik yetkilisi tarafından kendisine tevdi edilen defter ve belgeleri işlerinin gerektirdiği süre içinde olduğu gibi muhafaza ederek işin bitiminde iade eder.

c) Denetim faaliyeti dolayısıyla edindiği bilgilerden gizlilik taşıyanları, yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamaz, doğrudan veya dolaylı şekilde kendi yararına kullanamaz.

ç) Defter, kayıt ve belgeler üzerinde şerh, ilave ve düzeltme yapamaz.

d) Denetim yaptığı yerlerde, görev ve sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunamaz, icraya müdahale edemez.

e) Başkanlık ve Daire Başkanlığınca verilecek diğer görevleri yapar.

(2) Denetim yapmakla görevlendirilen personel, denetim faaliyeti sırasında aşağıdaki ilkelere uyar:

a) Sonuçların değerlendirilmesinde ve denetim raporunun hazırlanmasında tarafsızlıkla hareket eder.

b) Dürüstlük ve tarafsızlığını etkileyebilecek hiçbir müdahaleye imkan vermez.

c) Denetim faaliyetine ilişkin çalışmaların her aşamasında, mesleğin gerektirdiği özen ve titizliği gösterir.

ç) Bu Yönetmelikle düzenlenen denetim ilke ve esaslarının yanı sıra genel kabul görmüş denetim ilke ve esaslarına uyar.

(3) Denetim sırasında şeker piyasasını olumsuz yönde etkileyebilecek derecede önem arz eden hususların tespit edilmesi halinde denetim faaliyetinin sonuçlanmasını beklemeksizin Başkanlığı derhal bilgilendirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetimlere İlişkin Usul ve Esaslar

Denetim kararı

MADDE 10- (1) Denetimler, risk esasına göre planlanarak Bakanlık tarafından yürütülür.

(2) Başkan, şeker piyasasında faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerin ilgili mevzuat hükümlerine aykırı faaliyet ve işlemleri nedeniyle, re'sen veya kendisine intikal eden ihbar veya şikâyetler ya da şirketlerin izleme faaliyetleri esnasında ortaya çıkan bulgular doğrultusunda, doğrudan denetim yapılmasına karar verebilir.

(3) Başkan, intikal eden ihbar veya şikâyetlerden isimsiz, imzasız veya adres belirtilmemiş olanlar ile kapsam olarak denetim yapılması için yeterli bulmadıklarını işleme koymayabilir.

Görevlendirme

MADDE 11- (1) Denetim personeli denetim ve inceleme görevlerini yerine getirmek üzere Başkan tarafından görevlendirilir. Bakanlıkça gerekli görülen durumlarda inceleme ve

denetim yapmakla görevlendirilen Bakanlık personeli ile birlikte veya münferit olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları veya kolluk kuvvetlerinden faaliyet alanlarında görevlendirme yapılması talep edilebilir.

(2) Denetim faaliyetlerinde, öncelikle Başkanlıkça düzenlenen hizmet içi eğitimi tamamlamış olan Başkanlık personeli arasından görevlendirme yapılır.

(3) Denetimde bulunmak üzere birden fazla personel görevlendirilmesi halinde, denetim ekibinden biri Başkan tarafından denetim sorumlusu olarak belirlenir. Denetim sorumlusu, bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde denetimin yürütülmesi ve sonuçlandırılmasından birinci derecede sorumludur.

(4) İzleme, denetim ve yerinde inceleme faaliyetlerini yürütmek üzere Bakanlık taşra teşkilatı görevlendirilebilir.

Denetim dönemi ve görev süresi

MADDE 12- (1) Şirket ve bünyesindeki fabrikalar nezdinde iki yılda en az bir defa olmak üzere denetimde bulunulur. Denetim, bir önceki denetimin başlangıç tarihi ile yeni denetimin başladığı tarih arasındaki dönemi kapsar. Ancak, denetim yapmakla görevlendirilen personel gerekli gördüğü takdirde, denetim döneminden önceki veya sonraki tarihlere ait işlemleri de inceleyebilir.

(2) Denetim yapmakla görevlendirilen personelin görev süreleri denetimin kapsamına göre belirlenir.

(3) Denetim görevinin ifa edilmesini engelleyen koşulların ortaya çıkması durumunda, denetim durdurularak Başkanlığa bildirilir.

Bilgi ve belgelerin toplanması

MADDE 13- (1) Denetim yapmakla görevlendirilen personel, konu ile ilgili her türlü bilgileri isteme ve yerinde inceleme yapma yetkisine sahip olup gerekli hususlarda açıklama talep edebilir ve ilgili kişilerin bilgisine başvurabilir.

(2) İnceleme, araştırma ve denetim görevi sırasında elde edilen bilgi ve belgeler ile ilgili tarafların açıklamaları denetimde görevlendirilen personel tarafından değerlendirilerek raporlanır.

Diğer mercilerce yürütülen denetimler

MADDE 14- (1) Bakanlık, ihtiyaç halinde şeker piyasalarının izleme ve denetlenmesine ilişkin olarak faaliyet alanları çerçevesinde adli ve mülki makamlar ile diğer kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.

(2) Diğer kurum ve kuruluşlarca yürütülen şeker piyasasıyla ilişkili denetimlere katılmak üzere Başkanlık personeli görevlendirilebilir.

(3) Başka merciler tarafından yürütülmüş inceleme, araştırma veya denetim sonucunda tespit edilerek kendisine bildirilen her türlü aykırılık hakkında Bakanlık inceleme veya

denetim yapabileceği gibi kendisine ulaşan raporlardaki bulgular çerçevesinde doğrudan işlem de tesis edebilir.

(4) Diğer mevzuata göre suça konu bir durumun tespiti halinde, bu durum en kısa sürede ilgili mercilere bildirilir.

Numune alma

MADDE 15- (1) İzleme ve denetim faaliyetleri kapsamında, ihtiyaç halinde ilgili ürünlerden numune alınabilir. Alınan numunelerin analizi, Bakanlığa bağlı veya akredite laboratuvarlarda yaptırılır.

(2) Numune, ürünün yapısına ve özelliğine göre, test ve analizlerin gerektirdiği ölçüde biri şahit numune olmak üzere iki adet alınır. Alınan numunelerin bir adedi numuneyi alan Bakanlığın ilgili birimine, diğeri ise analiz edilmek üzere laboratuvara teslim edilir. Alınan numuneler ilgili personel ile denetlenen taraf temsilcilerince tutanağa bağlanarak mühürlenir. Numune alma, analiz amacıyla laboratuvara gönderme ve analiz sonuçlarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(3) Denetlenen gerçek ve tüzel kişiler, analiz sonuçlarının kendilerine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde Bakanlığa yazılı olarak itirazda bulunabilirler. Bakanlık, uygun bulması halinde bir kereye mahsus olmak üzere, tüm masrafları imalatçı-ihracatçı tarafından karşılanmak şartıyla şahit numuneden tekrar analiz yaptırabilir. İtiraz durumunda, şahit numunenin analizi tercihen ilk analizin yapıldığı laboratuvarı veya Bakanlıkça uygun görülen başka bir laboratuvarı yaptırılır.

(4) Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde denetim amaçlı alınan numuneler için herhangi bir bedel ödenmez. İtiraz hariç, denetim amaçlı analizler için bedel alınmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yaptırımlar

MADDE 16- (1) Yapılan denetimlerde, ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık tespit edilmesi halinde, bu Yönetmelikte yer alan hükümler çerçevesinde işlem tesis edilerek fiilin niteliğine göre Kanunun 11 inci maddesinde öngörülen yaptırımlar uygulanır.

(2) Bakanlık tarafından bilgi isteme, izleme, denetim veya yerinde inceleme hallerinde; istenen bilgilerin yanlış, eksik veya yanıltıcı olarak verildiğinin saptanması veya hiç bilgi verilmemesi ya da yerinde inceleme imkânının verilmemesi hallerinde, bu fiili işleyen gerçek veya tüzel kişiler yedi gün içinde bilgilerin verilmesi ve/veya inceleme imkânının sağlanması için ihtar edilir. Bu süre zarfında bilgilerin verilmemesi ve/veya inceleme imkânının sağlanmaması halinde, gerçek veya tüzel kişilere Kanunun 11 inci maddesinin altıncı fıkrasına göre idari para cezası verilir.

(3) Denetim ve inceleme faaliyeti yapılan gerçek veya tüzel kişilik tarafından düzenlenen sevk irsaliyesi üzerinde ilgili mevzuat hükümleri gereğince bulunması gereken

unsurlardan herhangi birisinin eksik olduğunun tespiti halinde bu fiili işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında Kanunun 11 inci maddesinin altıncı fıkrasına göre idari para cezası verilir.

Denetim sonucunun tebliği ve para cezalarının tahsili

MADDE 17- (1) Denetim sonucunda Bakanlıkça tesis edilen idari işlem, hakkında denetim yapılan gerçek veya tüzel kişiye tebliğ edilir.

(2) Tesis edilen idari işleme karşı, tebliğ tarihinden itibaren süresi içinde yetkili idare mahkemesine başvurulabilir. İdari para cezalarının süresi içerisinde ödenmemesi halinde, cezanın ilgili vergi dairesi aracılığı ile tahsili sağlanır.

Yolluk ve diğer hakların alınması

MADDE 18- (1) Yetkili kuruluşlar tarafından düzenlenen eğitime katılarak piyasa gözetimi ve denetimi sertifikası almış olan personele, fiilen piyasa gözetimi ve denetimi için 4634 sayılı Kanun kapsamında görevlendirilmeleri hâlinde 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre hak ettikleri gündeliklerin bir buçuk katı tutarında gündelik ödenir. Ancak, 6245 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasında sayılanlar hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Yürürlük

MADDE 19- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.